

מראי מקומות - כבא בתרא כ'

דפחות מכביצה של אוכלין אינו מקבל טומאה כלל, אפי' מדרבנן, מהא דממעט בחלון. וא"כ מבואר דס"ל דאף מה שמקבל טומאה מדרבנן אינו חוצץ בפני הטומאה, ולשיטתו הדרה קו' תוס' לדוכתי, הא גוים מקבלים טומאה מדרבנן. ות' המקד"ד דס"ל להרשב"א דמעולם לא גזרו חז"ל טומאה על העכו"ם עצמו, אלא דגזרו טומאה על מי שנגע בעכו"ם, דהוי טמא כאילו נגע בזב, אבל העכו"ם עצמו אינו טמא כלל, וממילא חוצץ בפני הטומאה. ובזה יישב מה שהק' הר"ש (כלים א', ח'), דלמה מותר לעכו"ם ליכנס להר הבית, הרי מדרבנן דינו כזב, וזב אסור ליכנס להר הבית. וכ' המקד"ד דלפי דבריו א"ש, דהעכו"ם באמת אינו טמא כלל, ולכן שפיר מצי עולה להר הבית. [אולם לכא' יש מקום ליישב שי' הרשב"א באר"א, דהיינו דהא כ' הר"י מיגש (יט): דמה דדבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, היינו משום דאיהו גופי' הא עיילי' בי' טומאה, ולכן לא חוצץ. ובהגהות ר' משה שמואל שפירא שם כ' דתוס' לא ס"ל כן, דהא תוס' הק' מהא דגוי מקבל טומאה, והרי הגוי אינו מקבל טומאת מת, וא"כ, לפי סברת הר"י מיגש, שפיר יהי' הגוי חוצץ בפני טומאת מת, וקו' תוס' מיושב. ועכ"פ, י"ל דהרשב"א ס"ל כסברת הר"י מיגש, וממילא קו' תוס' מיושב לדעתו].

(ד) **כיון דאיכא צער בעלי חיים, וכו' - הק' תוס',** א"כ ליתן כל הבהמה לכלבים, דבכה"ג ליכא צער בעלי חיים. וע"ש מה שתי', וביאר האילת השחר כוונתו, דבהמה שרוצה לשחק בה, כקוף, ואינה עומדת להיות מושלך לכלבים, יקחנה למקו"א ולא ישאירנה בחלון, רק בהמה עם אבר המדולדל דאינו יכול ליקחנה למקו"א, ישאירנה לשחק בה שם. וע"ע בר"י מיגש שכ' דכיון דלאו בת שחיטה היא, שחיטתה נמי צער בעלי חיים הוא, דהא הריגה הוא ולא שחיטה. וע' באילת השחר שהק', מאי נפק"מ שחיטה בטהורה או הריגה בטמאה, כיון דצער בעלי חיים מותר לצורך האדם ותשמישו, וצ"ע.

(ה) **בשבת, דתניא בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת, וכו' - כ' תוס' דאירי בגוסס שימות קודם שיצא שבת, ואמר דשם תהא קבורתו. ולכא' מבואר מתוס' דצריך להיות דנתבטל שם לעולם. אבל ע' בריטב"א, דמבואר דס"ל דלאו דוקא בגוסס איירי, דכ'**

(א) **היא גופה תיחויץ - תמה תוס',** איך יכול לחוץ, הא לא מבטלה שם. ות' בשם ר"ת ור"י דאין צריך לבטלו שם היכא דסותם כל החלון, ואפי' הכי חוצץ, ורק היכא דרק ממעט משיעור חלון צריך לבטלו שם כדי לחוץ. ובביאור החילוק, כ' בקובץ שעורים (סט) דמה שצריך שיהא החלון פתוח טפח, אין הביאור משום דאין טומאה יכול לצאת בפחות מטפח, דשפיר יכול טומאה לצאת בפחות מטפח, אלא צריך להיות פתוח טפח כדי שיהי' בה שם חלון, וכיון שיש בה שם חלון, אז יכול הטומאה לצאת אפי' בפחות מטפח [וכמו שהבאנו בדרך י"ט מהגר"ח]. וא"כ, יש לבאר חילוק של תוס' ככה, דכדי לבטלה מלהיות בה דין חלון, צריך לבטלה שם, ואם אינו מבטלה שם, עדיין יש בה שם חלון, ויכול הטומאה לצאת בכל שהוא. אבל אי"ז אלא היכא דאין החלון נסתם לגמרי, אבל אם נסתם לגמרי, אז אינו צריך לבטלו שם, דאפי' אם עדיין יש בה דין חלון, מ"מ למעשה אין להטומאה מקום לצאת כלל, דצריך להיות לה מקום בפועל לצאת, וא"כ חוצץ בפני הטומאה אפי' אם אינו מבטלה שם. וע"ע מש"כ בדעת הרמב"ם דאינו מחלק כתוס', אלא דכ' דלעולם צריך לבטלה שם.

(ב) **בחבית של מתכת - הק' תוס',** הא חבית גופא תביא טומאה לבית אחר, דע"י אהל נעשית המתכת כאהל להיות אבי אבות הטומאה, והוי כחלל לטמא אחרים באהל. ות' דמיירי שהגורגורות היו בולטות חוץ לפי חבית כל סביבותיו, ומכסות אותו לגמרי שאין נראה כלל. וע' ברמב"ן שהביא מיש מי שאומר דכי אמרי' חרב הרי הוא כחלל, היינו לענין דיכולין לטמא אחרים דרך מגע ומשא, אבל אינם מטמא אחרים דרך אהל.

(ג) **ועובר כוכבים שישב בחלון - כ' תוס',** דאע"ג דחז"ל גזרו טומאה על גוים להיות כזבים, מ"מ חוצץ בפני הטומאה, משום דרק מה שהוא מקבל טומאה מן התורה אינו חוצץ בפני הטומאה. אולם ע' במקדש דוד (מ"ב, ו'), שהביא שהרשב"א בשבת (צא). הוכיח

דהגמ' שם אזיל כפי הה"א, והוסיף דלספרים דלא גרסי "אלא" א"ש, דטיריאי וקלא חד טעמא הוא. דהיינו, דלפי"ז י"ל דהטיריאי בא מחמת הקול, והיינו הך [ולפי מש"כ דלרש"י לא גרסי "אלא" כאן, א"כ י"ל ג"כ דס"ל דריחיים וקלא חד טעמא הוא, וכוונת הגמ' לפרש דטיריאי דריחיים היינו קלא, ולכן שייך גם אצל ריחיים של חמור].

(י) **ואם הזיק, משלם מה שהזיק - כ' הנמוקי יוסף** (י. בדפיו), דכ' בעל העיטור דה"ה בכל הרחקות דפרקין, אפי' אם הרחיק כמו ששיערו חכמים, מ"מ אם הזיק משלם מה שהזיק. ומה שנקט ציור דתנור לומר הלכה זו, היינו משום דהזיקא דנראה מינכרא לכ"ע. אבל כ' דדעת הראב"ד אינו כן, אלא דרק בתנור נאמר דין זה. וע' בטור (חו"מ קנ"ה, מ"ט [באותיות הטור]) שהביא מהראב"ד דאפי' אם לא הרחיק כשיעור הרחקה, מ"מ אינו חייב לשלם. ושוב הביא דעת בעל העיטור, דאפי' אם הרחיק חייב לשלם. וכן הביא מהרא"ש, אלא דכ' דבנמיי פטור משום דהוי גרמא בניזקין. וצ"ע לשון השו"ע (שם, ל"ג), דכ' "סמך בא' מאלו שהי' לו להרחיק, וגם היזק לחבירו, יש מי שפוטר משלם, ויש מי שמחייב". ומלשונו לכאור' משמע דפשוט דהיכא דהרחיק שיהי' פטור אם הזיק, אבל מבעל העיטור מבואר דאף אם הרחיק חייב, ומהראב"ד משמע דאפי' אם לא הרחיק פטור, וצ"ע. וע' בשיעורי ר' שמואל (ב') שהביא שכבר דייק הנתיות כן מדברי השו"ע, וכ' דהמחבר שינה מדברי הטור, וס"ל דבאמת בהרחיק בודאי פטור. וע' מה שהאריך ר' שמואל בזה.

(יא) **ר"ש אומר, לא אמרו כל השיעורין האלו אלא שאם הזיק פטור מלשלם - הביא הרשב"א** מכל הגאונים דלא קיי"ל כר"ש, אבל הק' דהא אי' בב"ק (סא:) דר"ש אומר דהכל לפי גובהה של דליקה, דהיינו דאם עושה האש באופן שלא יהי' צריך לחוש שיצא, פטור, ושם קיי"ל כר"ש, ומ"ש. ותי' דהתם הדליק האש לפי שעה, וא"כ כל שהרחיק כדינו פטור, דאונס הוא. משא"כ כאן, דתנור הוא ומדליק בו תדיר, צריך הוא ליתן דעתו עליו בכל עת, ואם לא עשה כן, והזיק, חייב. וע' בקצות (קנ"ה, א') שהביא תי' זה מהרי"ף בב"ק. והקצות תי' עוד, דשיעור דנותנים כאן

"ואע"ג דלא מבטל אלא לשבת, כיון דמבטיל לגמרי מחמת איסור, מיעוט הוא לאותו היום מיהא".

(ו) **בן שמנה - מה שאינו מקבל טומאה, ע' בקובץ שעורים (סח) שהביא שי' רש"י שאינו מקבל טומאה משום שהוא לא חי ולא מת, ושי' תוס' הוא משום שאינו אדם, ושי' הרמ"ה דהגם דחי הוא עכשיו, אבל כיון דסופו למות, ומעולם לא בא לכלל בן קיימא, לכן אינו מקבל טומאה (וע"ש דהעיר דגם טריפה לא אתי לכלל בן קיימא, ומ"מ מקבל טומאה, וע"ש במה שחילק, ולבסוף נשאר בקו' על הרמ"ה).**

(ז) **אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה - פי' רש"י בשבת (קלה.), מפני סכנת האם, שיש הרבה חלב בדדיה ומביאה לידי חולי. והקובץ שעורים (סח) הביא מהרמ"ה דהסכנה הוא סכנת הולד (וכן ברש"י ביבמות [פ:] כ' שהוא סכנת שניהם). והק' הקו"ש, דהא אי' בשבת דהחובל בבן שמנה כמו מחתך בשר בעלמא, ואיזו חיי שעה יש כאן דשייך לחוש לסכנתו, וצ"ע.**

(ח) **שם תהא גניזתה - כ' הריטב"א, דאף דהדין הוא דס"ת צריך גניזה כראוי אצל ת"ח, ואין מקיים הדין גניזה ע"י הא שגונזה בחלון, מ"מ כוונת הגמ' הוא דיכול לגונזה שם עד שיהא לו פנאי לגונזה כראוי. ואע"ג דלא מבטל לי' התם לעולם, מ"מ עד ההיא שעתא נחשב דמבטל לי' התם וממעט, כיון דמחמת איסור הוא [ולכאור' כוונתו כשיטתו דלעיל, דהיכא דנתבטל מחמת איסור, אז אפי' לזמן מועט הוי מיעוט לאותו זמן עכ"פ], וכמקום גניזה משוי לי'.**

(ט) **אלא משום קלא - רש"י הביא ב' פשטים בזה, י"מ שהוא קול הנהגת החמור, וי"מ קול הריחים. ויש לע', אם קול הנהגת החמור הוא, א"כ מהו בריחים שאינו של חמור. ובאמת מלשון רש"י משמע שלא גרס "אלא", וא"כ י"ל שהגמ' כאן בא לתרץ רק של חמור, אבל ריחיים דמתני' י"ל שהוא משום טיריאי. וע' בתוס' לעיל (יח. ד"ה דטיריאי), שהעיר אהא דגמ' שם הוכיח ממתני' דטיריאי קשה לכותל, אע"ג דהגמ' כאן כפשוטו חזר מזה. וכ'**

הוא שיעור דאם יפחות משיעור יהי' היזק בודאי, ואינו רשאי להזיק ע"מ לשלם, ולכן צריך לפחות משיעור זה, אבל אף אם הרחיק כשיעור ד' אמות, עכ"ז אינו מן הנמנע שילך ויזיק, וא"כ קיי"ל דצריך לשלם מה שהזיק. אבל בהא דב"ק דאמרו הרחיק כראוי, התם הוא הרחיק באופן דמן הנמנע הוא שילך ויזיק לגדיש חבירו, מש"ה הו"ל אונס גמור אם הזיק, ופטור מלשלם.

יב) חנות שבחצר יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן וכו'- כ' הרשב"א דמיירי שנעשה החנות ברשות, ומ"מ יכולין לומר דהיינו סבורין שיכולין לקבל, ועכשיו אין אנו יכולין לקבל, דהיינו, שאין בעל החנות יכול לעשות חזקה שיהי' לו חנות שם. וכן הביא הריטב"א מהרמב"ם, אלא דחולק עליו, דמצינו אפי' בקטרא ובית הכסא דמהני קנין ושטר, אלא כאן מיירי דלא החזיק עליו מעיקרא, ולכן יכול למחות. והא דקתני לשון "חנות שבחצר", ולא "א' מבני החצר", דלכאור' משמע דחנות הי' שם מעיקרא, ע"ש מש"כ לדחות.

יג) יכול למחות בידו ולומר איני יכול לישן וכו', ואינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש וכו'- לכאור' יש להק', מ"ש קול הנכנסים והיוצאים מקול הפטיש. וכ' הרשב"א דמה דאי' ברישא דיכול למחות מקול הנכנסים, לאו דוקא מהקול, אלא טעמא משום ריבוי הדרך. ועוד הביא ראי' לזה מהא דאמר אביי דבסיפא דיכול לומר איני יכול לישן היינו בחצר אחרת, ואם מקול התנוקות, מ"ש חצר זה מחצר אחרת, אע"כ משום ריבוי הדרך.